

Bild: Edge Entertainment

Var är Anne Frank

Var är Anne Frank är en animerad film som söker nya sätt att berätta den välkända historien om Anne Frank. Med hjälp av Annes dagboksvän Kitty, som plötsligt får liv i vår egen tid och långsamt kommer till insikt om vad som hänt hennes vän Anne, inbjuds vi att se paralleller mellan förfluten tid och nutid – och att se de barn som lever på flykt, både förr och nu.

EN FILMHANDLEDNING FRÅN SVENSKA FILMINSTITUTET
Rekommenderad för åk 6 - 9

Svenska
Filminstitutet

Om filmhandledningen

Film är ett spännande och mångfacetterat pedagogiskt verktyg. Våra filmhandledningar är gjorda för att ledsa dig som lärare i att använda filmmediets många möjligheter i undervisningen. Eftersom du bäst känner dina elever bör åldersrekommendationen, som här sträcker sig från årskurs 6 till 9, enbart ses som en fingervisning. Handledningen kan användas som en förberedelse och ett stöd och för att öppna upp för frågeställningar och diskussioner. Det är ingen manual som måste följas i föreslagen ordning. Välj istället utifrån dina elevers behov, och den tid som ni kan avsätta om ni vill diskutera utifrån tema, i samband med något särskilt skolämne eller djupstudera aspekter som exempelvis filmens form. Den här filmhandledningen innehåller också klipp som ett stöd för minnet och underlag för diskussionsfrågorna.

Om Anne Franks dagbok

Hur ska vi föra historien om Förintelsen vidare till de som är unga idag? Hur ska vi fortsätta göra det när överlevarna själva håller på att dö, samtidigt som det finns röster som påstår att Förintelsen aldrig har ägt rum?

Anne Frank föddes 1929 i Tyskland i en judisk medelklassfamilj. Hon hade en storasyster, Margot, som var två år äldre, en mamma, Edith, som var hemmafru, och en pappa, Otto, som var affärsman. 1933, när nazisterna

kom till makten i Tyskland, flyttade familjen Frank till Amsterdam.

När andra världskriget bröt ut blev Holland ockuperat av nazisterna. Nu blev det farligt för familjen Frank att bo kvar i Amsterdam. Otto Frank provade olika flyktvägar men bestämde sig till slut för att hela familjen skulle flytta till ett gömställe som han hade förberett i hemlighet. 1942 gick familjen Frank under jorden. I två år levde de gömda, tillsammans med fyra andra personer, tills de blev upptäckta och allihop skickades till nazisternas koncentrationsläger.

Under de två åren i gömstället skrev Anne en dagbok. Dagboken räddades av Ottos sekreterare Miep Gies, som gav den till Otto när han kom hem efter kriget. Otto var den ende som överlevde. Anne och hennes syster Margot dog av tyfus i lägret Bergen-Belsen i Tyskland, troligtvis i mars 1945. Otto gav ut Annes dagbok 1947 och den blev snabbt berömd världen över. Anne Franks dagbok översattes till svenska 1953. Huset där Anne och hennes familj gömde sig, på Prinsengracht 263 i Amsterdam, är idag ett museum. Anne Franks dagbok är ett av många vittnesmål från andra världskriget och Förintelsen.

Var är Anne Frank är en animerad spelfilm av den israeliske filmregissören Ari Folman, som tidigare gjort den prisbelönta animerade filmen *Waltz with Bashir* (2008). Ari Folmans film söker nya sätt att berätta den välkända historien om Anne Frank och filmen bygger på en serieroman av Folman och David Polonsky. Med hjälp av Annes dagboksvän Kitty, som plötsligt får liv i vår egen tid och långsamt kommer till insikt om vad

Bild: Edge Entertainment

som hänt hennes vän Anne, inbjuds vi att se paralleller mellan förfluten tid och nutid – och att se de barn som lever på flykt, både förr och nu.

Filmen och läroplanen

I Lgr 22:s kursplan för ämnet historia står följande där en film som *Var är Anne Frank* går att använda som läromedel:

”Genom att ge perspektiv på långa historiska linjer med relevans för nutiden, såsom levnadsvillkor, migration och makt, ska undervisningen ge eleverna en fördjupad förståelse för hur historisk utveckling präglas av både kontinuitet och förändring.

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om hur vi kan veta något om det förflutna genom historiskt källmaterial. Eleverna ska också ges förutsättningar att utveckla förmågan att ställa frågor till och värdera källor som ligger till grund för historiska kunskaper. Arbetet med källor ska även ge eleverna förutsättningar att leva sig in i det förflutna.”

Filmens dramaturgiska struktur binder samman tiden när Anne skrev dagboken, under andra världskriget, med vår nutid och de människor som är på flykt idag.

Via dagboken och berättelsen om den i filmen får eleverna tillfälle att reflektera över vad en historisk källa är och hur historia skrivs.

Sist men inte minst ger denna vackra och fantasifulla film om Anne Frank många tillfällen till att leva sig in i både en historisk person och gömda människors liv.

Handling

Det är en mörk och stormig dag i nutida Amsterdam. Utanför Anne Franks hus i Amsterdam köar en massa folk som vill besöka museet medan en flyktingfamilj söker skydd i ovädret. När blixten slår ner i montern där Anne Franks dagbok bevaras, händer något magiskt: en flicka tar form ur den text som Anne har skrivit. Det är Kitty, Annes dagboksväninna. Hon kommer till liv i dagens Amsterdam och hon förstår inte vart Anne har tagit vägen. Kitty tar med sig dagboken och börjar leta efter Anne.

Berättelsen fortsätter sedan omväxlande i nutid och dåtid: Tillsammans med Anne på 1940-talet delar Kitty sin väns tankar i flickrummet innan familjen Frank går under jorden, och senare i de trånga rummen där de gömda ständigt skaver mot varandra, allt medan bomberna faller över staden och det fortsätter att komma rapporter om det som händer ”i öster”. Men trots allt det hemska som händer, så skildras en galghumoristisk samvaro där en bit korv kan vara den högsta lyckan för de som gömmer sig i gårdshuset. Anne tar också sin fantasi till hjälp och tillsammans med Peter, sonen i den andra familjen i gömstället, vågar hon hoppas på ett annat liv.

I Amsterdam år 2021 träffar Kitty en rad olika människor som alla verkar veta vem Anne Frank är, men ingen vet var hon är. Hon jagas av polisen, eftersom hon har ”stulit” dagboken och hon träffar en liten flicka, Awa, som är flykting och gömmer sig i Amsterdam med sin familj. Kitty träffar också Peter, en kille som smidigt tar sig fram på stadens isbelagda kanaler på skridsko för att skaffa mat och kläder till Awas familj och de andra flyktingarna. Kitty fortsätter att leta efter Anne och hon hittar spår efter henne på teatern och på biblioteket. Där får Kitty till slut höra av en barsk bibliotekarie att hennes vän är död. Hon

Bild: Edge Entertainment

och Peter reser till Bergen-Belsen, för att ta reda på var som hände när dagboken tystnade. Vi får se det dödsrike som Anne fantiserade om, inspirerat av grekisk mytologi. Sökandet tar slut vid den minnessten som finns i Bergen-Belsen till minne av Margot och Anne Frank: ”Annes liv tog slut här men hennes drömmar besannades.” Peter säger till Kitty: ”Och du är här för att föra vidare hennes historia. De ljusa delarna och de mörka delarna.” Kitty och Peter reser tillbaka till Amsterdam. Där har polisen hittat Awa och hennes familjen och de andra gömda flyktingarna. Kitty visar nu upp dagboken och säger att hon kommer att bränna dagboken om inte alla flyktingarna får stanna i Holland så länge de vill.

Flyktingarna får stanna, men nu händer något annat: Kitty kan inte leva utanför dagboken. Hon förvandlas till långa, slingrande svarta textrader och försvinner.

Före filmen

Anne Franks dagbok har länge använts i skolan som en nyckel till förståelsen av Förintelsen – både som läsupplevelse i ämnet svenska och som historisk källa i ämnet historia.

Det finns många skäl och möjligheter att närma sig Anne Frank och hennes dagbok i skolan, undervisning, både som litteratur och film, i exempelvis ämnena svenska, historia, bild och kanske även i engelska – för den som vill se filmen *Vem är Anne Frank* på engelska. Vi rekommenderar dock att den svenska dubbade versionen visas som skolbio eller i klassrummet – för att kunna göra kopplingen lättare till dagboken och Annes texter.

Dessutom kan det ju vara så att denna film är elevernas första möte med Förintelsen – och då kan det vara bra om språket inte innebär ett hinder.

Filmerna berättar om Anne Frank som en berömd person: tonårsflickan som skrev en dagbok som blev berömd, men som själv dog innan boken publicerades, bara 15 år gammal. Men känner dina elever till Anne Frank? Och hur kommer de att uppleva en film som egentligen mest handlar om Annes påhittade brevvän Kitty?

Den här filmen kräver med andra ord lite förberedelse. Så innan du går och ser *Var är Anne Frank* med dina elever, ta en titt på de läs- och filmtips som finns listade i denna filmhandledning. Berätta om Anne Frank genom att exempelvis visa ett av UR:s kortare program om henne (det finns fyra olika versioner, den kortaste är på drygt fyra minuter.) Dokumentären *Parallell Stories* rekommenderas varmt.

Bäst är så klart om dina elever själva, eller tillsammans i klassrummet, har läst något ur dagboken. I denna filmhandledning, plus i läslistan, finns flera förslag på hur man kan arbeta med dagboken.

Filmens form och innehåll

Vittnesmål och museiföremål

”Jag hoppas, att jag ska kunna anförtro dig allt, så som jag hittills aldrig har kunnat åt någon, och jag hoppas, att du kommer att bli ett stort stöd för mig.”

Så lyder Anne Franks första inlägg i dagboken, den 12 juni 1942. Det sista inlägget, från den 1 augusti 1944,

Klipp 1
Källa: Edge Entertainment

avslutas så här (texten är lite kortad):

”Det snyftar i mig: Ser du vad du har åstadkommit: dåligt rykte, hånfulla och förstörda ansikten, människor som tycker att du är osympatisk, och det alltsammans för att du inte lyssnar till de råd den goda hälften av ditt jag ger dig. Å visst skulle jag vilja lyssna, men det går inte; om jag är tyst och allvarsam tror alla att det är en ny komedi och då måste jag rädda mig med nån kvickhet, för att inte tala om min egen familj som tror att jag är sjuk... När jag blir så påpassad blir jag först snäsig, sedan ledsen och till sist vänder jag mitt hjärta ut och in, så att det dåliga kommer utåt, det goda inåt och letar sen igen efter ett sätt att kunna bli så som jag så gärna skulle vilja och som jag skulle kunna, om... ja, om det inte fanns några andra människor i världen. Din Anne.”

Annes dagbok räddades av Miep Gies, en av de som hjälpte familjen Frank och de andra som var gömda i gårdshuset, att överleva under deras två år i gömstället. Miep tog hand om dagboken och alla de skrivböcker och pappersark som Anne hade skrivit på, och förvarade dem i en låda i sitt skrivbord med avsikten att ge dem till Anne när hon kom tillbaka efter kriget. När det stod klart att Otto Frank, Annes pappa, var den enda som hade överlevt, gav Miep dagboken till Otto, som sedan såg till att dagboken publicerades 1947.

I dagboken får vi följa en flicka som mognar och växer upp – trots umbärandena i gömstället. Men mest av allt, vilket understryks också tydligt i den här filmen, är Annes röst närvarande. Hennes röst som är så enormt levande, driven, pricksäker, rolig, och hon gjorde heller ingen hemlighet av att hon ville bli författare. Anne vittnar om hur det är att växa upp, med jobbiga familjemedlemmar, krav, gräl, drömmar och tvivel – känslor och upplevelser som vi alla kan känna igen oss i.

Det finns även andra dagböcker från andra världskriget

som blivit berömda, inte minst av andra överlevare från Förintelsen. En del av dem kom till Sverige efter kriget, som till exempel Hédi Fried och Magda Eggens. De har skrivit många böcker om sina upplevelser i lägren och hur de överlevdet, viktiga röster för att bevara minnet av Förintelsen och dess offer.

- Varför skriver man dagbok, tror ni? Skriver ni dagbok? Vem får läsa den? Skulle ni vilja ha era dagböcker utställda på ett museum?

Ta reda på några andra berömda dagböcker. Ett tips är Astrid Lindgrens dagböcker från andra världskriget. En annan sorts bok som berättar om en människas liv, kallas memoar eller biografi. Det finns många biografier skrivna om Anne Frank också. Dessa tar upp hela Annes levnadshistoria, alltså tiden innan hon började skriva dagbok, och vad som hände efter hennes sista dagboksinslägg, den 1 augusti 1944.

Ett tredje sätt att berätta om en människas liv är att göra det i romanform. Filmen *Var är Anne Frank* bygger på en grafisk roman, alltså en roman i serieform. Varför skriver man en roman eller en grafisk roman hellre än en biografi?

- Ge exempel på scener i filmen *Var är Anne Frank* som inte går att göra i en dagbok, en biografi eller en roman.

Anne Franks dagbok är också ett historiskt föremål och ett vittnesmål om hur judarna har förföljts och om Förintelsen.

- Ge exempel på andra historiska föremål som berättar om Förintelsen.

- Vilkas historier är värda att bevaras? Var ska dessa levnadsöden bevaras?

Klipp 2
Källa: Edge Entertainment

- Vad är egentligen ett museum? Vem bestämmer vad som ska ställas ut i museum?

Titta till exempel på Judiska museets hemsida, eller på Anne Franks museum som går att besöka på nätet.

Att dela judarnas historia

I en scen i början av filmen pratar Anne och Kitty om judiskhet. Anne förklarar varför Kitty liknar henne, men inte är judinna – Kitty är ju trots allt Annes skapelse. Anne förklarar: ”I hela mänsklighetens historia har folk hittat en minoritet att skylla på när dåliga saker händer.” Kitty frågar: ”Är jag judinna?”

Och då svarar Anne:

”Nej, för du finns bara i min fantasi och om jag får bestämma vill jag inte att du ska vara judisk alls. Punkt slut.”

Men Kitty insisterar: ”Vad innebär att vara judisk?”

Anne svarar:

”Man tar ett beslut om att bära judarnas öde och deras historia.”

Och då säger Kitty:

”I så fall bryr jag mig inte om vad du säger. Jag har bestämt mig. Jag är judinna.”

- Varför vill Anne inte att Kitty ska vara judinna?
- Vad innebär det att ”bära judarnas öde och deras historia”? Är inte det vad vi gör nu, när vi pratar om den här filmen som vi sett, *Var är Anne Frank*?
- Hur kan andra, som inte är judar, lära sig och ta till sig judarnas historia och Förintelsen?

Dagboken som filmiskt äventyr

Dagboken och dess berömmelse är också ett uppslag för den äventyrsfilm som *Var är Anne Frank* också är.

Handlingen i filmen kretsar ju till stor del kring boken som Kitty har ”stulit” från Anne Franks hus som idag är ett museum, och hur polisen, media och vanliga människor engagerar sig i letandet efter den försvunna dagboken.

- *Var är Anne Frank* är en animerad film. Vad kan man göra i en animerad film som inte går att göra i en vanlig, så kallad ”live action” film?

- Ge exempel på scener i filmen där filmisk fantasi skapar nya sätt att se på både historien om Anne Frank och vår egen tids historia om att vara gömd och flykting.

- Prata om skillnaderna mellan animerad film och live action.

Titta på [klipp 2](#).

- Prata om de scener som inte utspelar sig i Annes dagbok.

- Vad har en polisjakt, en zeppelinare, ett par romantiska skridskoturer och ett slag mellan nazister och hjältar från grekisk mytologi och Hollywood med Annes dagbok att göra?

- Varför tar Kitty dagboken egentligen?

- Vad händer på teatern och i biblioteket?

- Varför tror ni att så många bryr sig om Anne Franks dagbok? Varför blir det ett sådant ståhej kring dagboksstölden?

- Varför åker Peter och Kitty tåg till en plats i Tyskland, som idag också är ett museum? Vad är det för plats? Och vad hittar de där?

Bild: Edge Entertainment

- Vad händer när dagboken och Kitty är för långt ifrån varandra?
- Vad händer med Kitty i slutet?
- Kitty är ju egentligen en påhittad person som bara fanns i Annes fantasi. Hur märks detta i filmen, att Kitty inte är ”verklig”?
- Tycker ni att det är ett bra slut? Ge förslag på alternativa slut.

Att förhålla sig till historien

I vår tid finns det människor som inte tror på Förintelsen. De kallas Förintelseförnekare och det finns en uppsjö av litteratur med mera också om detta. Det finns också de som påstår att Anne Franks dagbok är ett påhitt och ett bedrägeri, trots att det finns gott om historiska bevis på att Anne Frank har levat och att dagboken är skriven av henne.

Vad som däremot har hänt är att man har gett ut den ”kompleta” dagboken, det vill säga de delar av Annes texter som Otto inte tyckte var lämpliga att publicera. De delarna handlade främst om Annes uppvaknande sexualitet och om hennes såriga relation till sin mor, Edith.

- Otto dog 1980. Först 2017 gavs den fullständiga dagboken av Anne Frank ut.
- Varför tror ni att Otto valde att ta bort delar ur Annes dagbok, som alltså inte publicerades i originalutgåvan?
- I *Var är Anne Frank* finns en scen när Kitty besöker ett bibliotek: Vad är det för klagomål som Kitty har till bibliotekarien? Vad får Kitty reda på?

Den här scenen syftar direkt på de olika versioner av

dagboken som finns. Men de syftar också på något som är både mer komplicerat och mänskligt: Att var och en av oss som läst och berörts av Anne Franks öde har våra egna bilder av hur hon ser ut, och hur hennes liv kan ha tett sig. Ibland kan det vara väldigt svårt att se en gestaltning, en teaterpjäs eller en film, där skådespelare ska ”se ut” precis som den person som man läst om, och som man i många fall kan betrakta som en riktig vän – ungefär som Annes egen vän Kitty.

Men det är viktigt att hålla i minnet att olika gestaltningar av en historisk person, eller av ett verk i en annan form – som när en roman blir film – inte alls är samma sak som att påstå att dagboken eller Anne Franks skulle vara ett påhitt och en förfalskning.

- När var första gången som ni hörde talas om Förintelsen?
- Berätta om en historisk händelse som drabbat er väldigt starkt.
- Filmen *Var är Anne Frank* placerar oss i vår egen tid, via Kitty. Är det ett bra sätt, tycker ni, att berätta om Anne Frank? Riskerar inte Anne att komma i skymundan för sin egen ”fantasifigur”?
- Hur berättar man om sin egen tid idag? Hur skulle ni berätta om den tid som ni lever i?
- Hur berättar vi idag om de som lever liknande liv som Annes, de som är på flykt och måste gömma sig?
- Vilka är de människorna idag?
- Var finns berättelserna om dem?

TIPS PÅ FÖRDJUPNING

Det finns en enorm litteratur om Anne Frank och närmare 30 olika filmer om henne, plus dramatiseringar, serieböcker och lättlästa utgåvor av dagboken. Här är en lista för den som vill veta mer om Anne Frank, hennes liv, samtid och dagbok:

Anne Franks dagbok (Het Achterhuis, 1947) publicerades på svenska 1953.

Anne Franks dagbok – den oavkortade originalutgåvan gavs ut på svenska 2017.

Anne Franks dagbok gavs ut i serieform 2018, på svenska 2020. Det är denna utgåva, i David Polonskys och Ari Folmans grafiska roman, som i sin tur ligger till grund för filmen *Var är Anne Frank*.

"Anne Frank – så minns jag henne", Miep Gies memoarer berättade för Alison Leslie Gold (Forum, 1987). Miep Gies var en av de fem personer som i två års tid såg till att de som gömde sig i gårdshuset fick mat, kläder, böcker, tidningar, mediciner med mera. Det var också Miep som tog hand om Annes dagbok och gav den till Otto Frank när han kom hem efter kriget.

"Jag vill inte ha levt förgäves. Anne Frank 1929-1945", en biografi av Mari Larsson (Historiska Media, 2021). Mari Larsson (född 1981) har gjort en resa i Anne Franks fotspår och skrivit den första boken på svenska om Anne, hennes liv och dagbok.

Videodagbok

En dramatiserad version av Annes liv, med en skådespelerska i rollen som Anne. Serien består av 15 korta avsnitt och är producerad av Anne Frank Foundation och finns på [Youtube](#).

Dokumentär

Anne Frank: Parallell Stories är dokumentär från 2019 där vi får möta några överlevare från Förintelsen som är jämnåriga med Anne. Vi får också följa en ung flicka som reser i Annes fotspår och Helen Mirren som läser Annes dagbok i hennes rum i gömstället. Regi: Anna Migotto och Sabina Fedeli. Filmen finns på Netflix.

Anime

En av de många filmerna om Anne Frank och hennes dagbok – det finns över 26 filmer – är en annan animerad långfilm gjord i Japan 1995. Filmen heter *Anni non Nikki* och är regisserad av Akinori Nagaoka. Filmen finns på Youtube.

Långfilm

My best friend Anne Frank
Holländsk långfilm från 2021 om Hannah Goslar, som var Anne Franks vän och överlevde Förintelsen. Regi: Ben Sombogaart. Manus av Alison Leslie Gold, som även skrivit boken om Miep Gies, kvinnan som hjälpte familjen Frank att gömma sig.

Andra berättare och vittnesmål

"Hédi Fried – frågor jag fått om Förintelsen". Hédi Fried har skrivit många böcker om sina upplevelser som överlevare, till exempel *Skärvor av ett liv – vägen till och från Auschwitz*. *Frågor jag fått om Förintelsen* skickades i augusti 2018 ut till alla elever i årskurs 9. Boken är utgiven av Natur & Kultur i samarbete med Forum för levande historia.

"Vad mina ögon har sett", Magda Eggens och Rose Lagercrantz, Rabén & Sjögren, 1992. Magda Eggens överlevde också Förintelsen och kom till Sverige 1945. Hennes barn- och ungdomsböcker (ålder 9-12) är en utmärkt introduktion till historien om Andra världskriget och Förintelsen.

"Maus – en överlevandes historia", seriealbum av Art Spiegelman i två delar som kom på svenska 1987. Astrid Lindgren. *Krigsdagböcker 1939-1945*.

Lärarmaterial om Anne Frank och Förintelsen

[Ämneslärares](#)

[Lärarnas riksförbund](#)

Anne Franks museum i Amsterdam
Besök gårdshuset där Anne Frank gömde sig i Amsterdam, som idag är ett museum. Man kan besöka museet [online](#) och texterna till museet är på engelska.

[Judiska museet](#) i Stockholm

Museet har en hel del material anpassat för skolan, även för dem som inte bor i Stockholm. Där kan man också boka skolbesök med en överlevande från Förintelsen.

Forum för levande historia

Här finns en [pdf](#) att ladda ner med rekommendationer om att undervisa om Förintelsen.

I en [webbkurs](#) för lärare i sex lektioner finns en lektion om hur man hanterar Förintelseförnekare.

UR Play

UR har fyra olika [program](#) om Anne Frank som kan vara bra som introduktion till dagboken. Den kortaste versionen är 4 minuter, den längsta är 22 minuter.

PRODUKTIONSUPPGIFTER

Frankrike, Belgien, Luxembourg, Nederländerna,
Israel, 2021

Regi och manus: Ari Folman

Engelska röster: Emily Carey, Michael Maloney,
Ruby Stokes, Sebastian Croft, m.fl.

Svenska röster: Filippa Steen, Ester Sjögren, Joakim
Jennefors, Charlotte Ar dai, m.fl.

Svensk röstregi: Mikael Regenholz

Orginaltitel: Where is Anne Frank

Språk: svenska och engelska

Svenskt premiärdatum: 2022-08-26

Filmlängd: 99 min

Censur: Från 11 år

Distributör: Edge Entertainment

*Filmen kan också finnas i utbudet hos din medie-
central.*

REDAKTION

Text: Mikaela Kindblom

Redaktör: Anna Håkansson

Svenska Filminstitutet, oktober 2022

KONTAKT

---

filmiskolan@filminstitutet.se

filminstitutet.se/filmpedagogik

Observera

Filminstitutet kan inte garantera att filmen finns i
distribution sedan den har slutat visas på ordinarie
biografrepertoar.

Här kan ni lära er mer om hur en hittar och bokar film
för visningar i lärande sammanhang.

filminstitutet.se/skolbio